

Розділ 1

Мене звати Робінетт Броудгед. Та попри це я чоловік. Мій електронний аналітик (я зву його Зігфрід фон Психіатр, хоча то не його ім'я. Він робот, тому в нього немає імені) кепкує:

— Робе, чому тебе хвилює, коли люди думають, що ти дівчина?

— Мені байдуже.

— Тому чого ти про це постійно згадуєш?

Мене дратує, коли Зігфрід згадує мої спомини. Я дивлюся на стелю з підвісними конструкціями та піньятами, а відтак переводжу погляд у вікно. Насправді це не вікно, а рухома голограма прибою на Каена-Поїнт; Зігфріда запрограмовано на різноманітні речі. За хвилику я відповідаю:

— Не моя вина, що так мене назвали. Моє ім'я вимовляється «Р-О-Б-І-Н-Е-Т», але всі говорять його неправильно.

— Ти чудово знаєш, що ім'я можна змінити.

— Якщо зроблю це, — кажу я, впевнений у своїй правоті, — ти твердитимеш, що в мене нав'язлива ідея стосовно виправдання свого роздвоєння особистості.

— Я тобі пораджу лише, — відповідає Зігфрід із притаманним йому незграбним механічним гумором, — не вживати спеціальних термінів зі сфери психоаналітики. Було б краще, якби ти лише говорив про те, що відчуваєш.

— Я почуваюся щасливим, — у тисячний раз запевняю Зігфріда. — В мене немає жодних проблем. Чому б мені не бути щасливим?

Знову ця гра в слова. Мені це не подобається. Мені здається, з програмою Зігфріда щось не гаразд. Він говорить:

— Скажи, Роббі: чому ти почуваєшся нещасним? — Я мовчу. Машина наполягає: — Мені здається, тебе щось турбує.

— Дурниці, Зігфріде, — відповідаю я з легкою відразою, — ти постійно це кажеш. Нічого мене не турбує.

— Немає нічого поганого у вираженні своїх почуттів, — підлещується Зіґфрід.

Я знову дивлюсь у вікно. Я серджуся, бо відчуваю, як тремтить моє тіло, незрозуміло чому.

— Зіґфріде, ти зануда. Тобі колись казали про це?

Він щось говорить, але я не слухаю. Я думаю, навіщо я згавав свій час, прийшовши сюди. Хто-хто, а я маю всі підстави на те, щоб почуватися щасливим. Я багатий і маю гарний вигляд, не занадто старий і в мене є Повна Медицина, тому протягом наступних п'ятдесяти років я не буду старішати. Я живу в Нью-Йорку під Великою Бульбашкою. Тут мешкають лише забезпечені люди та зірки. Я володію літньою резиденцією з видом на Море Таппан та греблю Пелісейдс. Усі дівчата божеволіють від моїх трьох браслетів, які я отримав за польоти. На Землі живе не так багато проспекторів, навіть у Нью-Йорку. Всі жадають почути від мене про мій політ навколо Туманності Оріона чи Малої Магелланової хмари (звичайно, я жодного разу там не був. Я відвідав лиш одну цікаву місцину, але не хочу розповідати про неї).

— Якщо ти справді щасливий, — говорить Зіґфрід, зачекавши належну кількість мілісекунд на мою відповідь, — чому тобі потрібна моя допомога?

Ненавиджу, коли він порушує ті самі питання, які собі ставлю я. Мовчки соваюся на пінопластовому килимку, прагнучи вмотитися зручніше. Я усвідомлюю, що на мене чекає довгий і нестерпний сеанс. Якби я знав, чому потребую допомоги, вона мені не була би потрібна.

— Зіґфріде, ти зануда. Тобі колись казали про це?

— Робе, ти сьогодні не вельми говіркий, — відповідає Зіґфрід крізь маленький динамік спереду килимка. Іноді він користується дуже реалістичним манекеном, який сидить у кріслі, стукає олівцем і час від часу глузливо посміхається. Проте я йому сказав, що це мене нервує.

— Чому ти просто не поділишся зі мною своїми думками?

— Бо я зараз ні про що не думаю.

— Розслабся і скажи перше, що спаде тобі на думку, Робе.

— Я намагаюся згадати, — кажу я і замовкаю.

481	IRRAY (0) = IRRAY (P)	13,320
	, С, Мені здається, тебе щось турбує	13,325
482	XTERNALS; 66AA3 IF; 5B	13,330
	GOTO **723	13,335
	XTERNALS @ 01R IF @ 7	13,340
	GOTO **7Z4	13,345
	, S, Дурниці, Зігфріде, ти постійно	13,350
	це кажеш.	13,355
	XTERNALS x999997AA! IF c8	13,360
	GOTO **7Z4 IF? GOTO	13,365
	**7Z10	13,370
	, S, Нічого мене	13,375
	не турбує.	13,380
483	IRRAY.МАЯЧНЯ.ЗАВЖДИ.	13,385
	.ЩОСЬ ТУРБУЄ/НІ.	13,390
484	, С, Чому ти мені не хочеш	13,395
	про це розповісти?	13,400
485	IRRAY (P) = IRRAY (Q) ЗАСПО-	13,405
	КІЙЛИВИЙ ТОН	13,410
	, С, Немає нічого поганого	13,415
	у вираженні	13,420
	своїх почуттів.	13,425
487	IRRAY (Q) = IRRAY (R) GOTO	13,430
	**1 GOTO **2 GOTO	13,435
	**3	13,440
489	, S, Зігфріде, ти зануда.	13,445
	Тобі колись	13,450
	казали про це?	13,455
	XTERNALS c!! IF! GOTO	13,460
	**7Z10 IF **7Z10! GOTO	13,465
	**1 GOTO **2 GOTO **3	13,470
	IRRAY.БІЛЬ	13,475

— Згадати що саме, Робе?

— Брамү?

— Звучить як питання, а не як твердження.

— Можливо. Нічого не вдієш. Це саме те, що я згадую — Браму.

У мене досить підстав згадувати Браму. Там я одержав гроші, браслети й інші речі. Згадую день, коли я покинув Браму. Це трапилося 31-го дня на 22-й орбіті. Якщо поррахувати, то вийде, що я залишив Браму десь шістнадцять років та кілька місяців тому. Через тридцять хвилин після лікарні я не міг дочекатися платні, сісти на зореліт і здиміти звідти.

— Роббі, вголос, будь ласка, — чемно попросив Зігфрід.

— Я думаю про Шикітея Бакіна, — відповів я.

— Так, ти згадував про нього, пам'ятаю. Ну й що там було?

Я не відповів. Старий Шикітей Бакін, який втратив обидві ноги, був моїм сусідом, але я не хотів обговорювати це із Зігфрідом. Я соваюся на круглому килимку і думаю про Шикі, мало не плачучи.

— Ти засмучений, Робе?

Я й далі мовчу. Шикі був одним із небагатьох, із ким я попрощався у Брамі. Кумедно. Між нами було мало спільного: я проспектор, а Шикі — сміттяр. Він працював за їжу, оскільки виконував допоміжні функції. Навіть у Брамі комусь треба було прибирати сміття. Але рано чи пізно він стане занадто старим і хворим для цього. Якщо йому пощастить, його просто випхнуть до космосу і він там помре. Якщо ж ні — його відправлять назад на планету. Там на нього теж чекає смерть, але триваліша: йому доведеться кілька тижнів жити безпорадним калікою.

А втім, він був моїм сусідом. Щоранку він вставав і ретельно пилював кожен дюйм у своїй кімнатці. Зрозуміло, що там було брудно, оскільки навколо Брами постійно літало сміття, незважаючи на спроби позбутися його. Сумлінно усе прибравши, навіть навколо коріння маленьких кущів, які він вирощував і підрізав, Шикі збирав уламки, кришечки від пляшок, клапти паперу (іноді все, що він до цього назбирав пилюмоком) і знов енергійно розкидав по кімнаті. Сміх та й годі! Я не розумів, у чому сенс, а Клара... Клара твердила, що розуміє.

— Робе, про що ти шойно думав? — запитує Зігфрід.

Я скручуюсь у ковтюшок на килимку і починаю бурмотіти.

— Не зрозумів тебе, Роббі.

Я мовчу й міркую над тим, що сталося з Шики. Гадаю, він помер. Мені стає сумно від думки, що Шики помер так далеко від Нагойї. Як би мені хотілося заплакати! Та я знову не можу. Я звиваюсь і смикаюся, б'юся об килимок. Стримувальні паски починають скрипіти. Усе марно: біль і сором не минають. Мені приємно від того, що я чимдуж намагаюся висловити свої почуття, але слід визнати: у мене не виходить. Тому клята бесіда триває.

— Робе, ти дуже довго відповідаєш. Щось приховуєш? — запитує Зігфрід.

Я награно відказую:

— Що за питання? Коли так, то звідки я це можу знати?

Замовкаю й починаю аналізувати всі шпаринки свого розуму, намагаючись розкрити Зігфрідові усі таємниці. Та дарма. Я обережно промовляю:

— Як на мене, це не зовсім так. Я не відчуваю жодних обмежень. Скоріше навпаки: надто багато хочу розповісти, аж не знаю, із чого почати.

— Не важить, із чого починати, Робе. Скажи перше, що спаде на думку.

Як на мене, це дурня. Хіба можна виокремити першу-ліпшу думку, якщо вони всі там змішалися? Батько? Мати? Сильвія? Клара? Бідолаха Шики, який намагається згрупуватися в польоті, не маючи ніг і ментеляючи руками, мов сільська ластівка, що ловить жуків? Те, як він вимітає запліснявіле сміття з Брами?

Я шукаю болючі місця. Вони були такими й раніше. Але які саме? Мої відчуття, коли я у сім років дефілював у Скелястому парку перед іншими дітлахами, щоб звернути на себе увагу? Тоді, коли ми випали з реального простору і зрозуміли, що ми в пастці, а під нами з нізвідки з'явилася примарна зірка, осміхаючись, як Чеширський кіт? У мене тисячі таких спогадів, і всі болючі. Точніше, вони можуть боліти. У реєстрі моєї

пам'яті вони усі БОЛЮЧІ. Я знаю, де їх шукати і які відчуття бувають, коли вони спливають на поверхню. Без цього вони не болять.

— Робе, я чекаю, — говорить Зігфрід.

— Я думаю, — відповідаю я.

Під час моєї брехні я згадую, що запізнююся на урок гри на гітарі. Це щось мені нагадує. Я дивлюся на свою руку, перевіряю, чи не треба стригти нігті. Шкода, що мої мозолі недостатньо закруглі й великі.

Я ще не дуже добре граю на гітарі, але більшість моїх слухачів невибагливі, і це мене тішить. Єдине, що треба постійно практикуватись і все вчити. Як же ж там робити перехід з ремажор на до-мажор септакорд?

— Робе, — каже Зігфрід, — Маємо не дуже продуктивний сеанс. Залишилося десять-п'ятнадцять хвилин. Чому ти просто не скажеш, що в тебе на думці?

Я відкидаю першу гадку і висловлюю другу:

— Перше, що зайшло мені в голову, — це як моя мама плакала, коли тато загинув.

— Я так не думаю. Дай мені вгадати. Перша думка була про Клару?

Я відчуваю клубок у горлі й мені забиває подих. Я раптом побачив Клару такою, якою вона була шістнадцять років тому і ні на годину старше...

— Взагалі, Зігфріде, я б хотів поговорити про матір. — Я не стримуюсь і примирливо гигаю задля ввічливості.

Зігфрід ніколи не зітхає покірно, але з його мовчання все зрозуміло.

— Бачиш, — я веду далі, обережно окреслюючи всі важливі деталі, — мама хотіла вийти заміж після смерті батька. Не одразу. Я не хочу сказати, ніби вона була рада, що він помер або що, — вона його кохала. Одначе я тільки зараз уторопав, що вона була здоровою молодою жінкою — дуже молодою. Зажди... Їй було десь тридцять три роки. Якби не я, вона одружилася б, тому маю почуття провини. Я не дав їй цього зробити, а підійшов і сказав: «Ма, тобі не треба іншого чоловіка.

Я буду чоловіком у сім'ї й подбаю про тебе». Звичайно, я не міг додержати свого слова. Мені було лише п'ять років.

— А мені здається, тобі було дев'ять, Роббі.

— Невже? Дай подумати. Так, Зігфріде, здається, ти маєш рацію...

Я намагаюся проковтнути великий клубок у горлі, давлюся й кашляю.

— Робе, кажи, що там, Робе! — наполягає Зігфрід.

— Що тобі казати? Дідько б тебе узяв, Зігфріде!

— Говори, Робе.

— Що говорити? Чорт забирай, Зігфріде! Ти мене з розуму зведеш! Це лайно взагалі не допомагає!

— Робе, будь ласка, скажи, що тебе турбує.

— Стули свою дурну бляшанку!

Увесь біль, який я досі ховав глибоко у собі, вирвався, і я не міг це терпіти чи припинити.

— Робе, раджу тобі спробувати...

Я борсаюся в пасках, вибиваю шматки пінопласту з килимка, горлаючи:

— Закрийся! Я не хочу цього чути! Я не витримую, як ти не розумієш? Не могу, не витримую!

Зігфрід терпляче чекає, поки я припиню ридати. Це трапляється раптово. Я його випереджаю:

— Чорт забирай, Зігфріде, це все ні до чого. Припинімо. Гадаю, інші дужче потребують твоїх послуг.

— Що ж до цього, Робе, — говорить машина, — я досить компетентний, щоб допомогти людині впродовж визначеного часу.

Я мовчки витираю сльози паперовими серветками, які робот залишив біля килимка.

— Але в тебе ще є нереалізований потенціал, — веде далі Зігфрід. — Утім, продовжувати наші сеанси чи ні — вирішувати тобі.

— У кімнаті відпочинку є що випити? — запитую я.

— Якщо я правильно тебе зрозумів, то ні. Однак мені говорили, що нагорі є непоганий бар.

— Що я тут досі роблю? — питаю я.

П'ятнадцять хвилин перегодом, записавшись на сеанс наступної неділі, я випив чашку чаю в кімнаті відпочинку. Я намагаюся розчути, чи не кричить його наступний пацієнт, але нічого не чутно.

Я вмиваюся, поправляю шарф, пригладжую маленький вихор на голові та йду до бару вихилити чарчинку. Метрдотель (людська істота) знає мене і запрошує сісти біля південного вікна з видом на частину нижньої затоки у Бульбашці. Він дивиться на струнку зеленооку дівчину з волоссям мідного кольору, яка самотньо сидить неподалік, але я заперечливо хитаю головою. Я випиваю, оцінюю ноги дівчини з мідною засмагою, роздумую над тим, де пообідати, і вирушаю на урок гри на гітарі.

Розділ 2

Скільки себе пам'ятаю, я мріяв бути проспектором — розвідником-старателем. Мені було не більше шести років, коли батьки взяли мене на ярмарок у Шаєнні. Хот-доги, соєвий поп-корн, різнобарвні паперові кульки з гідрогеном, циркова вистава із собаками та кіньми, колеса фортуни, ігри, атракціони. Також там був надувний намет із непрозорими стінками. Вхід коштував долар, а всередині була виставка імпортованих товарів з тунелів гічі на Венері. Віяла для молитви, вогняні перли і справжні металеві дзеркала гічі, які коштували двадцять п'ять доларів за штуку. Тато казав, що вони несправжні, але мені здавалися справжнісінькими. Та однаково, ми не могли дозволити собі витратити двадцять п'ять доларів. І, якщо по правді, люстерко було мені не потрібне: рябе обличчя, криві зуби, волосся, яке я зачісував назад і зав'язував у хвостик. Тоді Брам тільки було відкрито. Я чув, як мій тато говорив про це, їдучи додому на аеробусі. Вони думали, що я сплю, але туга в його голосі розбудила мене.

Якби не мама і я, він би потрапив туди. Проте, в нього ніколи не було шансів. Він помер через рік. Єдине, що я від нього успадкував, шойно виріс, — це роботу.

Торговельний дім Гічі

Просто із загублених тунелів Венери

Рідкісні предмети релігійного культу

Безцінні перли, які колись носила таємна раса

Дивовижні наукові відкриття

**ГАРАНТОВАНА АВТЕНТИЧНІСТЬ
УСІХ ПРЕДМЕТІВ**

Науковим товариствам і студентам —
спеціальна знижка

ФАНТАСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ, СТАРІШІ ЗА ЛЮДСТВО

Уперше за низькими цінами

Дорослим — \$2.50, дітям — \$1.00

Власник — Делберт Гайн, доктор філософії та теології

Не знаю, чи працювали ви на харчових шахтах, але, гадаю, чули про них. Це не дуже весело. Я почав трудитися там, коли мені було дванадцять років, на півставки. До шістнадцяти років у мене був статус, як у батька: бурильник шпурів. Пла- тили добре, але доводилося тяжко працювати.

А що робити з тією платнею? На Повну Медицину й на те, щоб залишити шахту, не вистачало. Я просто був прикладом успішної людини для місцевих. Працюєш шість годин, десять відпочиваєш. Вісім годин сну — і знову на ногах. Одяг постій- но смердів сланцем. Палити дозволяли лише в ізольованих місцях. Повсюди був маслянистий туман. Усі дівчата також смерділи мастилом і були змучені роботою.

Дні минали одноманітно. Ми працювали, залицялися до дружин своїх друзів і грали в лотерею. Також ми жлуктали багато дешевого міцного питва, яке виготовляли за якихось десять миль звідси. Іноді на ньому була етикетка шотландсько- го віскі, інколи — з-під горілки чи бурбону. Але все воно ви- готовлялося на тих слизьких випарювальних колонах. Я нічим

не відрізнявся від інших... аж ось одного разу виграв у лотерею квиток, щоб поїхати звідти.

Доти я просто жив.

Моя мати також працювала на шахті. Після того, як батько загинув під час пожежі в забої, вона виховувала мене. На шахті були ясла. Все було добре, поки в мене не стався психічний розлад. Мені тоді було двадцять шість і я мав проблеми з дівчиною. Через деякий час я не міг підвестися з ліжка вранці, тож мене відвезли на лікування. Я був відсутній близько року, а коли мене випустили з палати для шаленців, моя мати вже померла.

Слід визнати, що це моя провина. Я не кажу, що хотів цього. Вона була б жива, якби їй не випало турбуватися за мене. Ми не мали достатньо коштів, щоб оплатити витрати на лікування. Мені потрібна була психотерапія, а їй — нова легеня. Але вона її не отримала і померла.

Я зненавидів наш будинок після її смерті, та окрім цього міг хіба що оселитися в гуртожитку для неодружених. Мені не подобалося жити в оточенні чоловіків. Звичайно, я міг одружитися, але не одружився. Сильвія, дівчина, з якою в мене почалися проблеми, давно мене покинула. Я не був проти шлюбу. Зваживши на мою історію хвороби і на те, що я так довго жив з матір'ю, читач може подумати, що я був проти одруження. Але це не так. Мені надзвичайно подобалися дівчата, я хотів побратись і мати дітей.

Проте не в шахтах.

Я не хотів, щоб мій син повторив долю свого батька.

Буріння шпурів — страшенно тяжка робота. Зараз використовують парові смолоскипи з нагрівальними спіралями гічі, і сланець легко розпадається, як віск під час розрізання. А в наш час доводилося бурити й підривати. Швидкісний ліфт спускався в шахту на початку зміни. Стіна шахти була слизькою та смердючою і пролітала повз зі швидкістю шістдесят кілометрів на годину; мені доводилося бачити, як підпили шахтарі, хитаючись, намагалися схопитися за стіну, щоб триматися на ногах, — тоді їхні руки перетворювалися на оцупки. Після того, як лебідка опускалася в шахту, ще треба було кілька